

CUNOSTINTE FOLOSITOARE

Seria B.

„SFĂTORI PENTRU GOSPODARI”

SUB DIRECTIVA REDACȚIONALĂ A D-LUI PROF. UNIVERSITAR
I. SIMIONESCU

IN JURUL CASEI

DE

M. LUPESCU

Seria B.

CARTEA ROMANEASCĂ

No. 5.

CĂTRE CITITORI

Singura publicație de popularizare a științei este biblioteca „Cunoștințe Folositoare“, ce apare săptămânal câte un număr sub conducerea D-lui I. Simionescu, profesor universitar și membru al Academiei Române.

„Cartea Românească“, dând la lumină această bibliotecă scrisă pe înțelesul tuturor, a umplut un mare gol în publicistica noastră atât de lipsită, până la apariția bibliotecii „Cunoștințe Folositoare“ de orice lucrări de popularizare a științei.

Fiecare din cele patru serii, în care apar „Cunoștințe Folositoare“ cuprinde lucrări cu o anumită natură de cunoștințe, după cum se poate vedea din lista numerelor apărute:

Seria A. „Știința pentru toți“.

- No. 1. Cum era omul primitiv de I. Simionescu, adică ce înfățișare avea omul în zorii vieții lui.
- „ 2. Viața omului primitiv de I. Simionescu, adică obiceiurile de hrană, locuință, vânătoare ale aceluiaș strămoș al tuturor.
- „ 3. Gazurile naturale de I. Simionescu, adică descrierea bogățiilor de acest fel cu care ne-a dăruit natura.
- „ 4. Albinel de T. A. Bădărău, sau minunata viață a harnicilor făpturi care strâng pentru noi ceară și miere.
- „ 5. Diabetu, îngrășarea, gălbănirea de Dr. Căhănescu; trei dintre bolile cele mai dese, dar cele mai nebăgate în seamă.
- „ 6. Raze vizibile și invizibile de C. V. Gheorghiu, sau puterea ce ne-o trimete soarele.
- „ 7. Viața microbilor de Dr. I. Gheorghiu, ființele mici care nu lasă în pace viața omului,
- „ 8. Furnicile de T. A. Bădărău, sau despre tovarășele albinelor în hârnicie, chibzuintă și gospodărie.
- „ 9. Viața plantelor de I. Simionescu, din care se vede cât de trebuitor este să cunoaștem nevoile acestor ființe.
- „ 10-11. Pasteur de C. Moțaș, o privire generală asupra întregii activități a marelui om de știință.
- „ 12. Soarele și luna de I. Simionescu, o descriere a celor ce sunt și se petrece în ele.
- „ 13. Telefonía fără fir de Tr. Lalescu.
- „ 14. Porumbelii Mesageri de V. Sadoveanu.
- „ 15. Planeta Marte de Ion Pașa.
- „ 16. Dela Omer la Einstein de General Sc. Panaitescu.
- „ 17. Cum vedem de Dr. I. Glăvan.
- „ 18. Razele X. de Al. Cișmar.

SERIA B.

No. 5

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE
SFATURI PENTRU GOSPODARI

IN JURUL CASEI

DE

M. LUPESCU

Fost Director orfelinatului regal dela Zorleni.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BUCUREȘTI

EDITURA «CARTEA ROMĂNEASCĂ» S. A.

222161

BCU Cluj / Central University Library Cluj

IN JURUL CASEI

CAPITOLUL I.

Casa e țara.

Casa și cu acarelele din jurul ei, este averea, puterea și bucuria gospodarului; aceasta e *patria*, țara lui. Pentru casă și copii, pentru gospodăria lui, săteanul duce mare dor, când e departe, adese se bolnăvește, iar în vreme de războiu, când agostisita lui și țara e în primejdie, își dă ce are mai scump—viața.

Oricine trebuie să aibă patru păreți, unde să-și odihnească trupul, să-și crească gloata și să se bucure de ostenelele și truda lui. Flăcăul, după ce și-a făcut rândul la oaste ori după ce a tras sorț și a fost scutit de miliție, are dorința să ajungă și el gospodar, ca toți cei de-o seamă cu el, căsătorindu-se. Când puterile îl ajută să apucă să-și dureze casă, ca să aibă el culcușul lui și să nu supere pe nimene.

Gospodăriile bune și temeinic întemeiate sunt podoaba satelor și țaria țării. Țara, care are gospodării bune și săteni harnici și *cuprinși*, e țară bogată și de ea se tem dușmanii.

Când ne clădim casa, s'o facem pe locul nostru, care trebuie căutat să nu fie cu bueluc. Clădirea ca-

sei să se facă în sat, căci omul are nevoie de ajutorul altora. Ea să fie aproape de drum, și pe un loc ridicat, ferindu-ne a o clădi în locuri băltoase. Dacă în apropiere de casă sunt bălți ori iazuri, să răsădim între casă și bălți pomi, căci ei curăță aerul. Gospodarii tineri, când fac casă, să întrebe și pe bătrânii satului, pe preot, pe învățător și pe primar. Cine întreabă, nu greșește. Ales locul, având cu ce face casă, strânge întâi tot ce trebuie și apoi apucă-te de lucru. La primării sunt planuri de case, și-i bine să le cercetăm și pe ele. Omul înțelept și dela jităria dela poarta țarinei poate învăța ceva.

Gospodarii bătrâni așezau casele cu fața la răsărit ori la amiază; bine și gospodărește făceau. În casa în care nu intră soarele, intră doctorul, spune un sfat înțelept.

Casele trebuie să fie împrejmuite cu gard. *Gardurile se pot face de nuiiele, în părțile de munte; de scânduri, de haragi, de zid, de sârmă ghimpată, și cei bogați le fac din ostrețe de fer; la câmp, în apropierea bălților, sătenii fac gard de stuh iar în unele sate în loc de gard, în jurul locului de casă, fac șanțuri. În satele din țările din apus sătenii fac gard viu de salcâm, glădiță, porumbei, peri sălbatici, brăzișori, ș. a. Ce frumos îi șade unei gospodării împrejmuite cu gard bun, viu! Casă bună, acarete dure, pomi frumoși, prisacă ș. a. înconjurată de un gard viu, ce poate fi mai mândru!*

Casa neîngrădită, de care adese se scarpină vitele satului și în jurul căreia scurmă porcii, și de care se găsesc multe în satele noastre, dovedește firea gospodarului. Ea pare tristă și jelește că nu-i și ea în rândul celor îngrădite și bine îngrijite. Gardul apără casa și gospodăria de vrăjmași, rupe puterea vânturilor și dă casei o priveliște mai omenească și mai mândră.

Orice casă trebuie să aibă o curte sau ogradă. După chipul rânduirii acaretelor în jurul casei și dela curățenia ei și a casei judecă călătorii și oricine pe gospodar. La casa curată, cu curtea și acarele bine rânduite și garduri bune stăpânul e un om; la casele neingrădite și rău întreținute, stăpânul are o patimă.

Ograda (curtea) trebuie să fie largă, îngrădită și ținută curat. Ea trebuie măturată ori de câte ori sunt prin ea gunoae și murdării. Priveliștea unei curți murdare e supărătoare și-ți grăește de destoinicia stăpânului.

Cea mai mare parte din gospodarii noștri nu țin seamă că dela curățenia casei, a ogrăzii, a acaretelor lui, și a tuturor celorlalți gospodari din sat, atârnă sănătatea lui și a satului.

În curte, să se așeze fiecare acaret la locul lui. Neorânduiala din curte arată cum e firea gospodarului și dragostea lui de casă. Lucrurile svârlite fără rânduială se strică, se părăduesc și aduc pagubă.

La casa cu bună rânduială trag și vitele cu drag. Casa e loc sfânt, și cu dor și iubire ne aducem aminte de ea, când suntem departe de dânsa.

CAPITOLUL II.

Acaretele din curte (gradă).

În jurul casei și în ogradă, gospodarul bun și cu rânduială trebuie să aibă următoarele acarete:

Grajdul, în care se odihnesc vitele; ferindu-le vara de arșița soarelui, iar iarna de frig. Grajdul se poate face din vălătuci, de lemn și din cărămidă crudă ori arsă. El se acopere cu stuh, cu scânduri, cu draniță, cu tablă, cu olane ori țigle. Cele mai bune grajduri sunt cele de cărămidă arsă și acoperite cu țiglă, căci țin mult, cald, și se pot ținea totdeauna curate. Cei ce-au luat parte la luptele din Budapesta ori au fost prizonieri la Germani au avut prilejul să vadă în ce fel de grajduri țin Ungurii, Austriacii și Germanii vitele lor. Ardelenii, bănățenii și bucovinenii au învățat și ei dela străini a avea grajduri bune și de aceea și vitele lor parcă-s bătute cu lopata dinapoi.

În grajduri trebuie să ținem boii, vacile, caii și vițeii. Boii cari se odihnesc în grajdul, pe culcuș gros sunt mai grași și mai puternici; la orice muncă grea, când sunt bine întreținuți, ne putem bizui pe ei. În boul bun și gras avem asigurat și banul, cu care l'am cumpărat, aducându-ne dobanda cea mai mare; acelaș lucru e și cu caii. Iar vacile ținute la grajdul dau lapte mai mult și mai bun și pripași mai grași și mai frumoși decât cele ce le bate ploaia și vântul în spinare.

Grajdul să fie depărcior de casă, pe-un loc puțin ridicat, cu fața la amiază. Mărimea lui atârnă de numărul vitelor ce ținem. Grajdul trebuie să fie podit pe jos, ferestrele și ușile mari, căci și animalelor le trebuie aer curat, ca și omului. Când grajdul are răsufători pentru primenirea aerului, e și mai bine. Vitelor să li se pue hrana în iesle ori în corlăți, iar pe jos să li se pue așternut gros. Podeala grajdului să fie puțin înclinată—la picioarele dinainte ceva mai sus — ca să se scurgă udul. Intr'o parte a grajdului e bine să fie o cămăruță ori un dulap unde se păstrează hamurile, funiile, săcelile ș.a.

Și în grajdul trebuie păstrată curățenie. E bine să fie vărut cel puțin odată pe an, să măturăm și să-l aerisim cât de des. Grajdul, pentru omul priceput e ca o pungă unde se păstrează cu grijă, la dobândă, banul câștigat prin muncă și sudoare.

Unii săteți în loc de grajduri fac pentru vite *corle* cu fața înspre amiază, de unde nu bate vântul așa des. Ele nu pot înlocui grajdurile, căci vitelz tot sufăr de frig și gerul cel mare din iarna aceasta a făcut să degere multe vite; le-au găsit oamenii înțepenite cum s'au culcat de cu seară.

Unde se cresc bivoli, li se fac bordee în pământ, ca să le fie mai cald; bordeele însă nu pot înlocui grajdurile bune căci n'au căldura și curățenia grajdurilor.

Șura e de mare folos în gospodărie. În ea păstrăm și ferim de vremea rea: carele, căruța, sania, plugurile, boroanele, grapele, ș. a. Când vara, pe vremea secerișului și căratului, ne prinde o vreme rea—o ploaie repede, în șură putem vâri și carul încărcat. În podul șurei putem păstră felurite lucruri, iar dacă o podim bine ne poate sluji ca magazie de cereale. Șura poate fi o continuare a grajdului. Unii gospodari în loc de șură fac o *căsoae*

mare, uneori fără pereți numită *șopron*, unde indosesc uneltele de plugărie, carele ș. a. Nu e tot una. Sub șopron e dreptul nu plouă, dar negura și păcla străbate ruginind fierul și umezind lemnul.

Hambarul slujește la păstratul grânelor, ciuvelelor, hamurilor ș. a. El se face din scânduri groase și bine incheiate, puse pe tălpi, așa că pe sub podea să bată vântul, ca să nu umezească grânele. Proprietarii mari își fac hambare mari numite *standoale*.

Grajdul, șura și hambarul (magazia de grâne) se pot face sub acelaș acoperiș. În podul grajdului, a șurei și a magaziei se poate păstră fân și diferite lucruri.

Găinăria, *poata ori cotineata găinilor* se face lângă grajdul, din scânduri ori din vâlătuci; bine ar fi ca și ea să fie făcută din cărămidă. Unii săteni fac poețile rotunde, din nuele, lipite și pe dinlăuntru și pe dinafară.

Găinăria trebuie să fie lipită și vărută, căci în găinăriile curate galițele nu pier, și când sunt și călduroase, găinele se ouă mai de vreme și mai mult. În găinării se fac cuibare unde se ouă găinele.

Cel puțin odată pe săptămână găinăria trebuie curățită de murdărie, care se pune la grămada de gunoi; trebuie măturată, iar pe jos așternută cu paie. Bețele pe care stau gobăile trebuiesc curățite și spălate cu apă de var, căci în găinăriile murdare pe lângă altele, paserile sufăr de păduchi, care le slăbesc. Cel puțin de 2 ori pe an găinăria trebuie vărută iar când în vecini pier paserile, o văruiți mai des.

Găinăria, noaptea, să fie incuiată. Gâștele nu se țin la un loc cu găinele, ci în altă parte.

Cotețul (*Cocina*) porcilor. Lângă găinărie este locul cel mai potrivit pentru cotețul porcilor. El se face din scânduri, de zid ș. a.; iar cei mai mulți săteni îl fac în pământ. Acolo li se pune așternut mult și curat, căci porcul niciodată nu-și face trebuințele trupești în culcușul lui, ci afară. În cotețul de scânduri porcul se pune la îngrășat. Culcușul porcilor trebuie schimbat des iar troaca din care mănâncă să fie în fața cotețului și ținută curat.

Au început și gospodarii noștri să caute porci de soi bun, căci sunt unele soiuri de porci care mănâncă mult și nu se îngrașă. Soiurile cele mai bune sunt cei englezești, carni și cei numiți mangalița, albi ori negri, cu părul creț. Porcii moldovenești nu se îngrașă mult și ne dau mai mult carne. Fiecare gospodar trebuie să aibă un porc sau mai mulți; ei prefac în carne și grăsime orice resturi, din casă și orice gozuri dela grâne. Cu cât îi hrănim mai bine și cu regulă, cu-atât se îngrașă mai bine.

Latrina (privata). Sătenii, mai delaolaltă, au urâtul obicei de a nu avea un loc anumit unde să lepede murdăria lor. Acest obicei este și scârbos, căci ți-i mai mare rușinea când vine o față cinstită în casa ta și vede asemenea lucruri și e nesănătos, căci murdăriile acestea cu gunoaele și cu alte necurățimi strică aerul ce-l răsuflăm și ne îmbolnăvește trupul.

La fiecare casă de gospodar trebuie să fie o latrină departe de casă, ori în rând cu cotețul porcilor și a găinilor unde să se lepede murdăriile omului și din casă.

Și doar nu-i lucru mare de făcut o privată, pentru cel ce înțelege regulile sănătății. O groapă adâncă în pământ și o ohiretă de scânduri deasu-

pra și privata e gata. Să se știe, că acolo unde nu-i latrină lipsește bunăvoința și cunoștința regulilor pentru sănătate și omul acela nu trage a gospodar bun.

Prin orașe și la gospodarii pricepuți, privata se face din zid și când e plină, se curăță. Gunoiul din ea e bine să se arunce pe ogoare, căci e cel mai bun îngrășământ. În alte țări murdăria privăților se cumpără.

Privata trebuie ținută în cea mai mare curățenie. Din ea nu trebuie să iasă miros urât; pentru aceasta, vara mai ales, să se toarne în latrină zeamă de var, var nestins ori calacan. Acestea taie mirosul urât și ne ferește de boale.

Nu suferiți pe lângă case murdării dela nici un fel de dobitoace; când din întâmplare găsiți asemenea murdării, duceți-le la grămada de gunoiu.

Grămada de gunoiu. Gunoiul din ogradă, dela vite și paseri, măturăturile ș. a. nu trebuie asvârlit, cum fac orășenii, care nu-i cunosc însemnătatea și n'au ce face cu el, căci ne păgubește. O grămadă de gunoiu, e un pumn de galbeni, a zis un învățat.

Lângă privată se face o groapă adâncă de-o palmă domnească (28 cm.) și lungă și lată cât voim, și acolo cărăm și așezăm tot felul de gunoiu, măturăturile din ogradă și din casă, gunoiul dela paseri și porci, cenușa dela cămeși, moluzul cu var de pe pereți ș. a., cum și zoile de pe cămăși și din casă, care nu trebuie zvârlite prin ogradă. Grămada aceasta poate fi împărțită în două: pe o parte se pune gunoiul dintr'o jumătate de an și pe alta gunoiul din cealaltă jumătate de an. Când gunoiul dintr'o jumătate de grămadă e putred, se cară pe ogor și în loc se pune gunoiul proaspăt. Când grămada e gata, adică e înaltă ca de 2 m. se pune pe ea pământ, ca să împiedicăm eșirea ga-

zurilor. Pe gunoiu e bine să punem zoile și mai ales zemurile ce ies din grămadă și care cad într'un polobocel ce se pune între grămezi. Udul vitelor nu trebuie pierdut ci strâns și pus pe grămada de gunoiu. De aceea e bine ca podeala grajdurilor să aibă un jghiab unde să se scurgă udul și apoi să fie strâns într'un vas îngropat la un capăt al jghiabului. Udul acesta e partea cea mai bună din gunoiu.

Când avem mai multe feluri de gunoiu: de vite, de cai și de oi, se fac două grămezi: una cu gunoi de vite cornute, care e mai rece și una cu gunoi de cal, care e ferbinte.

Beciu sau Zemnicul. La orice gospodărie e de mare trebuință un beciu sau un zemnic. În el se țin ciuvee, cartofi, morcovi, ridichi, sfeclă, rădăcină de hrean, pătrunjei, putina cu brânză, se muzează varza ș. a. E rău și stricător sănătății de a se mură în casă varza, care strică aerul ce-l tragem în noi și ne aduce slăbire, durere de cap și gălbeneala feții.

Zemnicul se face în pământ; pereții ori se zidesc cu piatră ori cu cărămidă, ori se pardosesc cu scânduri ca să nu cadă malul. Deasupra se pun grinzi groase și peste ele pământ. Cine poate, face zemnicul boltit, cu pereți de zid, având astfel un lucru trainic și bun. Zemnicului i se face și o răsuflătoare. Pe el ne scoborâm pe niște scări. Un astfel de zemnic, în care se țin la ernet stupii cu albine se numește *temnic*.

Pivnița. Gospodarii cu podgorii și cei cu livezi de meri și peri, cum și prin orașe, pentru păstratul vinului se fac în loc de zămnice, pivnițe, cari nu sunt decât tot un fel de zămnice, însă mai adânci, mai lungi, făcute din piatră și boltite.

În pivniți podgorenii țin vinul, iar grădinarii de mere, pere ș. a., țin astfel de fructe, cum se face la Rădășeni-Suceava.

Pivnița înainte de a se pune ceva în ea se arde. Ea trebuie ținută curată. Toate pivnițele au răsuflători.

Groapa de cartofi. Când gospodarul are cartofi mulți și nu-i pot încăpea în beciu, într'o parte a locului din josul casei, își face o groapă de cartofi. Ea se face și de cei ce n'au beciu sau zamnic. Ea se face mare după trebuință. Groapa de cartofi se face adâncă ca de 50—80 cm. rotundă și înainte de a se pune ceva în ea, se arde. În ea se pun cartofi, sfeclă, ridichi, morcovi ș. a., și nu se poate umbla cu ușurință într'insa decât când e vreme moloșagă.

Țarcul. Într'o parte a locului din jurul casei, depărcior de ea, se face țarcul, unde se păstrează nutrețul vitelor. El se îngrădește ca să nu umble vitele la nutreț. Nutrețul trebuie dat la vite cu rânduială. Unii gospodari și mai ales în Ardeal și Bucovina nutrețul vitelor se ține în anume *fânării*. Fânăriile sunt foarte bune, căci economisesc minunat nutrețul mai ales în anii ploioși, când fânul se strică în clăi și la vârf și jos la pământ. Cheltuiala cu ele ne iese din fânul ce-ar putezi de ploi. În multe sate de munte și dela poale, au început a se face asemenea fânării.

În țarc nutrețul se păstrează în clăi, stoguri și în șuri. Stogurile se fac subțiri, având la pământ așternut gros iar la vârf acoperiș cu pae, stuf ori rogoz. Unii gospodari fac clăile și stogurile pe podețe, ca să sufle vântul pe sub ele; e bun lucru și acesta.

În țarc trebuie ținut curat și cu rânduială. Rău fac sătenii cari dau vitele ori vițeii de mănâncă în țarc, în jurul stogului. Vita nu se împuternicește așa, ci pe încetul și cu rânduială. În țarc, la stog, ea numai alege, risipește și calcă în picioare nutrețul.

Țarcul poate fi împrejmuit cu gard de nuele ori de scânduri. Primăvara în țarc se poate săpa locul și face straturi cu ceapă și usturoi, cari prin Iulie se culeg și se pune apoi iar nutrețul.

Ocolul. Aproape de țarcul cu nutreț se face ocolul, unde se țin vitele vara, toamna și primăvara pe vreme bună. El trebuie să fie îngrădit. În mijlocul ocolului ori pe lângă gard se pun *iesle*, în care se așează hrana vitelor, iar despre Cri-văț se face o *zahată* sau *perdea*, unde vitele se îndosesc de soare, de vânt și de ploaie.

Gunoii din ocol se face grămadă și când gospodarul are vreme îl cară la câmp.

În unele ocoale, pentru ca vitele să fie ferite de ploaie și lapoviță se fac *corle*, un fel de acoperiș pe furci, bătută în pământ.

Coșarul sau sâsâiacul se face să fie cam în ochii gospodarului. În el se pune popușoiul. În unele părți, mai ales în Muntenia, sătenii în loc de coșare fac *pătule*. În podul pătulelor se pune la uscat porumbul, iar sub pod, se fac pereți lipiți, unde se țin vitele iarna.

Coșarele se fac din nuele, din haragi lungi și din lațuri de brad, bătute pe chingi. Mărimea lui atârnă de sămănătura de popușoiu ce face gospodarul. Lungimea atârnă de voința gospodarului, lățimea poate fi de 1—2 m., iar înălțimea de 3—5 m. Unii săteni acopăr coșarele cu stuh, pae, ori coceni. Gospodarul bun însă face acoperiș de scânduri, de draniță ori de tablă. Coșarul trebuie făcut în bătea vântului cu un capăt spre miază-noapte și unul spre miază-zi.

Unii săteni țin porumbul în podul casei, în loc să-și facă coșare; rău fac. Popușoiul din podul casei nu se usucă așa de bine ca cel din coșare căci nu-l bate vântul; greutatea lui apasă asupra pereților de hâește casa, iar șoarecii, care se puiesc în pod, ne fac mulțime de stricăciuni.

Casa cânelui. Intre coșar și grajdul, într'un loc de unde să se vadă peste toată gospodăria e bine de așezat casa cânelui celui rău, care străjuește gospodăria și care e legat ca să nu facă pozne cu copiii și oamenii ce vin la noi. Din peretele grajdului, într'un stâlp al porții unii gospodari pun sârmă și noaptea dă drumul cânelui pe sârmă, de păzește gospodăria. E bun și cuminte lucrul acesta.

Fântână trebuie să aibă orice gospodar. Ea se face de anumiți oameni ori din piatră ori din colaci de beton (ciment cu prundiș mărunț și nisip).

Adâncimea fântanei atârnă de localitate. Fântânelor li se fac ghizdele ori de lemn, ori de piatră ori de beton. Apa din fântână se poate scoate ori cu cârligul, cu ciutura trasă de cumpănă ori de roata cu grindei ori cu o mică pompă, cum au sătenii de prin Elveția și alte țări. Cu cârligul se scoate când apa e în față; cumpăna e primejdioasă și cel mai nimerit mijloc e cu ciutura, așezată la grindeiul unei roți puse pe doi stâlpi. Fântâna e de mare trebuință la casa omului; ea indetulează nevoile casei; la ea adăpăm vitele și tot cu ea putem udă straturile vara, când nu plouă. Fântâna să se așeze cam lângă poartă, ca să poată lua și alți oameni apă. Cu cât dintr'o fântână se ia apă mai multă, cu atât ea e mai bună și proaspătă. De nu se ia apă des din ea, apa stă, clocește și nu-i așa de bună.

Ferice de acel ce poate face fântâni, de unde să se indetuleze lumea cu apă! Strămoșii noștri ne-au lăsat mulțime de fântâni de unde lumea se adăpă și le mulțumea. Să urmăm și noi pildele lor bune.

Fântâna trebuie curățită măcar odată pe an, asemenea și când s'a spurcat prin căderea unui câne, mâțe, ș. a.

Scosul apei din fântână e bine să se facă numai cu ciutura, ca să nu-și bage în fântână fiecare cofa cum e la fântânele cu cârlig. La unii gospodari pot fi în casă boli molipsitoare, și sămânța bolii fiind și pe cofă, dacă ea se bagă în fântână cu cârligul, molipsește pe toți cei ce iau apă după cel cu cofa plină de boală.

Ca să nu cadă murdării în fântână, mai ales noaptea, e bine ca fântâna să aibă capac.

Fântâna e bine să fie departe de grajduri, de grămada de gunoiu și mai ales de privată. În jurul fântânei e bine să se pue năsip și prund, ca să nu se facă glod și murdărie. Unele fântâni cu roată au acoperiș, ca să nu putrezească roata și ghizdelile. Unii gospodari mai pun la fântână câte o ulcică, cofiță ori cană de tablă, ca drumeții să aibă cu ce bea apă.

Lemnăria e locul unde se taie lemnele pentru iarna; ea poate fi așezată sub șură, sub șopron sau se poate face o anume clădire din scânduri, cum sunt pe la gospodăriile bine întemeiate. Lemnăria trebuie să fie aproape de casă. Lemnele păstrate în lemnărie sunt totdeauna svântate și nu te necăjești cu ele, ca atunci când sunt ude. În lemnărie se pot păstra lemnele tăete și așezate clid, tăete de gospodărie când are vreme

CAPITOLUL III.

Grădinele din jurul casei.

Grădina de legume este de neapărată nevoie la o gospodărie. În ea gospodina trebuie să pue: pătrunjei, mărar, usturoi, ceapă, cimbru, leuștean, varză, patlagele roși, chiperi, ardei, ridichi sfecle, salată, castraveți, cartofi, ș.a. și tot ce-i trebuie pentru casă, atât pentru vară cât și pentru iarnă, ca să nu dea banul grădinarilor străini, când oricine poate avea verdețurile ce-i trebuie pentru gospodărie, făcute de el împrejur. O grădină bună de legume, lângă casă, este ca și o vacă bună de lapte, care îndulcește casa, și rău fac gospodarii cari nu iau în seamă acest lucru.

Grădina de legume se face în apropierea unui pârâu, a unui izvor sau a unei fântâni. Când pe locul nostru e un izvor curgător acesta e o avere pentru cine știe să se folosească de el. Comoara e ascunsă în pământul cu isvorașul și banii din ea îi scoate numai cine știe ce să facă cu el.

Grădina de legume o poate lucra, pe apucatele, gospodina cu copiii mai marișori și cu argățica ce are; la ea poate da ajutor și gospodarul când îl îngăduesc celelalte treburi.

Locul de grădină trebuie îngrădit cu gard înalt, ca să nu poată intra galițele în el; trebuie săpat adânc de cu toamna fără a sfărma bulgării. De este

slab se ingrașă, întâi cu gunoi putred bine și apoi se sapă. Săpatul se face cu hârlețul.

Unele legume cum sunt pătrunjeii, ceapa, usturoiul, spanacul ș. a., se pot pune de cu toamnă și peste iarnă se acoper cu pae. Din aceste legume avem cele întâi verdețuri pentru casă, primăvara.

Semințurile de verdețuri și le poate strânge gospodina singură din roadele cele mai frumoase, lăsate să se coacă bine, strângându-le în săculețe și așezându-le într'un loc unde să nu fie prea frig și unde nu umblă șoarecii. Când semințurile se cumpăr de la grădinari, ei ne vând adese scump rămășițele ce rămân de la ei și adese resturi vechi din alți ani, așa că cele de mai multe ori suntem păcăliți și păgubiți.

Verdețurile cer apă multă. Ele trebuie udate ori de câte ori cere trebuința. Udatul se face cu stropitoarea, când ele s-puse în straturi. Când le punem pe șanțurile anume făcute (rigole), atunci le putem uda dând drumul apei prin rigole, cum fac grădinarii. Felul acesta de-a uda legumele e cel mai bun. Varza, țelina, prajul ș. a. cer apă multă, dacă voim să avem lucru bun.

Semănatul semințelor să se facă totdeauna în rânduri, căci e ușor de plivit și de rărit. Plivitul se face ori de câte ori cere trebuința și totdeauna după o zi, două, după ce s-au udat straturile, sau în urma unei ploi.

Grădinița de legume trebuie împărțită cu regulă în straturi; straturile să nu fie mai late de un metru. Lungimea lor atârnă de voința gospodinei și de locul ce are. Înainte de a face straturile, pământul trebuie săpat mărunțel și greblat bine. Așezatul straturilor în regulă și curățenia grădiniții îi dă o înfățișare plăcută și ne înlesnește munca.

Când verdețurile sunt crescute deplin, coapte

și bune de cules, se strâng. Ceapa și usturoiul se strâng când cozile au căzut la pământ și dau în uscat; atunci, pe-o zi frumoasă, se culeg, se lasă câteva zile de se zvântă, se fac cununi și se pun pe o culme, sub streșină, ori în șură, ca să se usuce bine. Ceapa mai suferă la frig; usturoiul însă nu; de aceea el se păstrează într'un loc unde să nu înghețe, că se strică. Cartofii se strâng prin Septembrie, când vreji sunt uscați, se lasă de se usucă și apoi se pun în beciu ori în gropi. Sfeclele, ridichile, morcovii, și pătrunjeii se scot mai târziu.

Varza, țelina și prajul se strâng prin Octombrie și chiar prin Noembrie, când e toamna lungă.

Semințurile cum am mai spus și le adună gospodina din legumele mândre și bine dezvoltate; ele se păstrează în săculețe ori cutiuțe, la un loc unde să nu fie nici cald, nici frig, nici umezeală. La ele trebuie să umblăm din când în când, ca să nu dea șoarecii peste ele și să le strice. Din semințe, când avem mai mult decât ne trebuie, putem vinde. Tot așa putem face și toamna, când avem legume și verdețuri mai multe decât ne trebuie.

Gospodinele din apropierea târgurilor pot vinde din verdețurile ce le au de prisos, în fiecare dimineață. Până să câștige gospodarul mai din gros, ele pot purta cheltuelile casei din banul câștigat pe verdețuri, cireșe, vișine ș. a., cum fac rădășăncile din jud. Suceava.

Nu-i cu puțință ca să semănăm într'una pe acelaș strat acelaș fel de legumă. Hrana ce eră în pământ s'a alcătuit și anul acesta de legume semănate, iar boalele ce au avut unele legume rămân în pământ. Și când în anul al doilea semănăm aceeași legumă, nu mai găsește hrană din belșug și dă și peste sămânța de boală dela cele din anul trecut. De aceea trebuie și în grădina de verdețuri să ținem samă de rotație. Unde anul trecut a fost

ceapă, anul următor să punem altă legumă, de pildă ridichi, ori pătrunjei, căci urmând așa, cu toate legumele și lucrând bine vom avea folosul ce nădăjduim să avem dela grădină.

Pentru unele legume cum sunt: varza, prajul, patlagelele roșii, ardeii, țelina ș. a., putem să ne facem anume răsadnițe și straturi calde într'o parte a grădinei, ferite de vânturi și în fața soarelui. Straturile calde se fac pe la începutul lui Martie și în unele părți chiar din Februar. La straturile calde ne trebuie gunoi de cal și geamuri. Acolo, în părți anumite, semănăm legumele ce voim să avem mai din vreme, ca apoi să le răsădim.

O grădiniță de legume curată, rânduiește și bine lucrată este și o podoabă la gospodărie și o mare cinste pentru gospodină. Ea economisește tare mult punga gospodarului, îndulcește casa și aduce și un bun venit.

Numai cine nu va voi, numai cel ce nu înțelege însemnătatea pentru casă a unei grădinițe de legume, numai acela va lăsa vraiește în jurul casei, părăduindu-și punga cu cumpărături dela grădinarii străini, lipsind casa de dulceață și de frumuseță.

Grădina de flori. În fața casei ori într'o parte a ei, e bine și frumos să avem și o grădiniță de flori. Florile prin colțurile lor cele mândre și cu mirosul lor cel plăcut ne mângâie ochii și simțurile și ne aduc aminte de minunile și bunătățile cu care Dumnezeu înzestrează lumea. Când stai și le privești, rămâi uimit de frumuseța lor, iar gospodina harnică, vara, nu pleacă la biserică fără un mănunchiu de flori, cu care să împodobească sfintele icoane, mulțumind astfel lui Dumnezeu pentru podoabele cu care înzestrează lumea.

Când vara, dimineața ori seara, deschidem ferestrele la casă, e bine să pătrundă în ea mireazma

florilor cu aerul curat, nu duhuri necurate, cum se întâmplă la casele cu murdării în jurul lor.

Forma grădiniții de flori se face după cum e gustul gospodinei. Când pe lângă frumuseța florilor mai vezi și forme regulate ca stele, crai nou, inimi, cercuri, ș. a., tivite cu zgărzițe de verdeață ori cu pietre văruite, frumuseța grădinei și pozoaba casei este și mai mare. O casă cu o grădiniță de flori în față e ca o gospodină frumos gătită și bine pieptănată; ea are altă priveliște.

Pământul pentru flori trebuie să fie bun și gras. El se sapă adânc, iar dacă e slab se cară pe forme pământ bun și gras. Printre forme se lasă cărări, care trebuiesc răzăluite de iarbă și așternute cu nisip ori prundiș mărunț.

Unele flori cum e smeurica, steluțele, bumbișorii, urzicuțele ș. a., se samănă deadreptul pe straturi; altele însă se seamănă în răsadnițe, ca și verdețurile. Acolo se udă când trebuie și se plivesc când le înădușe buruenele. Când sunt bune de răsădit se pun unde trebuie udându-se cât de des.

La așezatul florilor trebuie o regulă: cele mai mici, cu trunchiul mai scurt, se pun mai aproape de casă, și cu cât ne depărtăm se pun cele cu trunchiul mai înalt.

Cele mai multe flori se înmulțesc cu semințe, altele însă se înmulțesc și din crenguțe de un an (butași) și unele din rădăcini. Înmulțirea aceasta se face cu flori ce cresc în ghiveciuri (oale, gavanoase) cum sunt: mașcatul, magheranul, moscu, fuxul, mirtul, ostanța, oleandru, ș. a. Crenguțele tinere din aceste flori se pun în ghiveciuri, cu pământ bun, se udă des, se îngrijesc și peste câțva timp încep a crește; cel mai târziu peste un an, înfloresc. Înmulțirea florilor din rădăcini se face despărțind tufele cu rădăcini, sau bulbii (go-

goașele) cum sunt gherghinele, stânjineii, cri-
nii ș. a.

Florile ce pot împodobi grădina unei gospodine sunt: 1) pentru miros: smeurică, busuiocul, pelinița, lămâița, calaparul, rosmarinul, lemnul Domnului, trandafirul, mintă ș. a. 2) pentru colorii, bumbișorii, garofele, lalelele, zarnacadelele, micșunelele, bujorii, gherghinele, stânjinei, nalba mare în diferite colorii, stelute, catifelute, nemuritoare, mazărean, copăcei, urzicute, toporași, viorele și trandafiri. În multe case de gospodine vezi în ferești oale cu flori înflorite; ce bine le șade unor asemenea case.

În alte țări florile se cresc cu multă dragoste; pe-acolo sunt trandafiri, care se urcă pe lângă pereți, de fac casa ca un colțișor de rai.

Semințurile de flori și le poate strânge gospodina dela cele mai frumoase flori; căutând să fie coapte bine. Semințurile se țin în cutiuți cu însemnarea felului fiecăruia. Și semințele de flori se pot strânge de vânzare și ne aduc și ele ceva venit.

Unia zic că flori să pue și să crească numai fetele și nevestele tinere; ele însă sunt dragi și bătrânilor și bărbaților și babelor. O floare ne arată cum e omul în vârsta tinereții, pe cari nu trebuie să o pădăduiască în rele și ticăloșii, c'apoi se ofilește ca și florile bătute de brumă.

Cu flori se împodobesc icoanele din casă și dela biserică; fetele le poartă în cosițe și busuiocul în sân. Flăcăii le poartă în pălării, iar moșnegii le privesc cu drag.

Cu flori se presură sicriul celor morți; flori se pun pe mormintele părinților, fraților și morților ce ne sunt dragi; flori trebuie să presărăm pe mormintele eroilor ce-au căzut pentru apărarea patriei și întregirea neamului și cu flori mândre și fru-

moase' se iese înaintea domnitorilor și a vitejilor ce se întorc dela bătație.

„Omu e ca iarbă, zilele lui ca floarea câmpului, așa va înflori“ zis-a Impăratul David în psalmii lui.

Grădina de pomi. Dacă casa n'ar avea în jurul ei de cât gardurile și acaretele, par'că i-ar lipsi ceva și n'ar avea priveliștea ca atunci când are și o grădină de pomi. În jurul ei trebuie să avem și pomi. Grădina de pomi aduce omului multe foloase; pomii roditori ne dau fructele, care ori se vând și ne aduc foloase bănești, ori le păstrăm fie uscate, fie așa cum le culegem toamna pentru iarnă. Florile împrejmuiesc casa cu mirosul lor cel ales și dau hrana albinelor; lemnul lor se pune pe foc ori se fac din el mobile; coaja și frunza unora ne dau vâpsele pentru boit lânurile, și tot pomii și copacii rup puterea vânturilor și a vijeliilor și fac dos gospodăriei și casei. Pe haturi, pe lângă garduri și unde-i un loc gol care nu se poate întrebuița la altele, să se pue pom. Satul și casa fără pomi, e un sat sărac.

Pomii ce trebuie și poate crește un gospodar sunt: merii, pomii, prunii, caisii, vișinii, cireșii, nucii ș. a. Orice pom ar pune gospodarul să caute să fie de soi bun și altoit.

Îngrijirea pomilor nu cere cheltueli și nici nu-i o sarcină pentru omul harnic. Curățitul crengilor uscate, netrebnice și a cuiburilor de omizi se poate face toamna, iarna pe vreme bună și primăvara. Într'o seară, într'o dimineață ori într'o sărbătorică, gospodarul poate cercetă orice pom și a vedea ce neajuns are.

Unii pomi se pot reintineri. Primăvara li se taie cracii mari, care încep a se usca. Din diferite părți dau mlăzi. Ele se lasă până în primăvara a doua. Atunci se aleg cele puternice—3,4—și ce-

lelalte se taie. Din cele lăsate se vor forma viitorii craci. Rănilor se ung cu alifii.

În jurul casei, în locurile goale se pot pune și copaci dar mai ales duzi, din a căror frunze se hrănesc viermii de mătasă.

În țările din apus (Belgia, Olanda, Franța, Elveția ș. a.) marginile caselor sunt sădite cu pomi roditori; acolo cel ce-i prins că strică pomul orî fură fructele, e aspru pedepsit. Fructele sunt ale comunei care le vinde și face îmbunătățiri în sate! Tot așa e și prin unele locuri din Ardeal, cum e în apropierea Bistriței din Năsăud.

Cine voește a cunoaște bine meșteșugul creșterii pomilor și felurile feluri de fructe să-și cumpere cărți de creșterea pomilor, să le cerceteze bine, și se vor folosi de pe urma cetitului. Cine va cerceta pepinierele (răsadnițele) de creșterea pomilor va folosi și mai mult. Library Cluj

*) Să se ceară *Livadă din samburi* scrisă în această bibliotecă Seria A No. 3.

CAPITOLUL IV.

Bogății nefolosite. ·

Prisaca (stupina). Dedemult, când nu se cunoștea zaharul, oamenii se îndulceau cu mierea albinelor. Mai toți sătenii în vechime aveau stupi cu albine și aveau și miere de o țineau în putini și ceară de o acătau în sloiuri prin cue. Pe atunci gospodarii dădeau fetelor zestre stupi cu albine cum se dau astăzi vaci și oi. Miere și ceară vindeau negustorii și Turcilor și Rușilor și Leșilor. Astăzi puțini gospodari au stupi cu albine, și rău fac. Dulceața mierei de pe flori e mult mai bună și mai gustoasă ca zaharul, care nu are mirozna mierei; ș'apoi astăzi, ce scump e zaharul și cât de lesne umple albina stupul cu miere!

Creșterea albinelor e o îndeletnicire și frumoasă și bănească. Albinele, aceste musculițe blagoslovite de D-zeu, ne cară mierea și ceara din orice parte și în schimb nu ne cer decât locuință, un stup curat și pază când fac nuntă, roesc. Ele se înmulțesc lesne dacă le îngrijim la vreme și cum se cade. Nici o altă muscă (insectă) nu ne aduce atâta folos ca albinele, afară doar de viermele de matasă.

Ceara albinelor e stupul (stubeiul). În el trăesc 6—10 mii de albine, care ascultă de regina lor, de matcă. În stup pe lângă matcă; care trăește 3—

4 ani, mai sunt vara și trântorii; în afară de albinele lucrătoare, care sunt cele mai multe. Acestea sunt mai mici ca trântorii și au ac, cu care înțepă pe dușmanii lor. Trântorii n'au ac. Ei sunt mai mari ca albinele lucrătoare și mai negri. Matca e mai lungă ca trântorii, dar mai subțire. Ea are ac, dar nu înțepă pe om. Și trântorii și albinele lucrătoare sunt cu rostul lor în stup. Matca face ouă. Ouăle, ea le pune în căsuțele fagurului și sunt îngrijite de albinele lucrătoare. Matca face numai un fel de ouă, dar albinele le îngrijesc felurit: altfel de hrană dau pentru lucrătoare, altfel pentru trântorii și altfel pentru matce. Botcile în care cresc matcele sunt așezate la marginea fagurilor.

Stupii cu albine (prisaca) se așează într'un loc ferit de zgomot și de lume. Lor le place liniștea, loc deschis și cu copaci în apropiere. Vânturile și furtunile le fac mult rău.

Stupii se țin iarna în *temnic*—un bordeiu în pământ, ori în stupină, anume făcută. Gospodarii îi țin în camară ori în zămnic; alții îi țin pe sub paturi în casă. Cel mai bun loc este în temnic, căci acolo au căldură potrivită. Prisăcarii cari le țin iarna afară, le acopăr cu pae, dar adese au pagube, în iernile grele.

Albinele se scot afară prin Mart. În zilele frumoase și călduroase ele ies afară și se descarcă. De cum începe a se încălzi, matca începe a oua. Dacă ținem albinele la loc priincios, matca începe a ouă și mai din vreme, și atunci roiul se face prin Mai. Lucrătoarele, cum dă căldura, încep a curăți stupul și a adună câte ceva de pe unde găsesc.

Stupii se vără la iernat prin Noembre, când frigul se simte bine și se scot, cum am spus, în Mart.

Dacă stupii au fost îngrijiți bine, prin Mai in-

cep a roi. Roitul lor poate fi natural (firesc) și artificial (meșteșugit).

Când prisăcarul nu știe roitul meșteșugit, stupii trebuiesc păziți, ca să nu pierdem roii. La roitul natural iese o mare colonie de albine cu matca bătrâna, joacă prin aer de se face productivă și apoi se prinde ori de stup dacă-l ținem în mijlocul jocului, ori de gard, ori de un copac. Stuparii meșteri, freacă în mână motocină, suflă mirosul asupra albinelor și ele se grămădesc la mâna lui până ce le conduce la stup; aici albinele simțind că acolo e casa lor se grămădesc în el și roiul e prins. Dacă nu-i nimene în prisacă, albinele joacă cât joacă și apoi își iau drumul spre pădure, prinzându-se de-un copac, de o tufăș. a., până dau de scorbura unui copac, unde se așează la strâns miere. Roitul firesc se face în stupii bătrânești.

Roitul artificial se face cu multă ușurință în stupi meșteșugiți, cu rame, în chipul următor:

Se ia un stup gol, se curăță bine și în el se iau și se pun rame cu albine și *puet* de albine din alți stupi, iar în stupul din care am luat ramele cu albine și *puet* punem rame goale. Urdinisul stupului în care am pus *puetul* se astupă câteva zile. Ramele luate se stropesc cu sirop (miere suptiată cu apă) ca albinele sugând siropul să se înfrățască. La ramele cu albine luate se lasă 2—3 botce de matcă; cele ce mai sunt se strică. Albinele lucrătoare neavând matcă, îngrijesc de botce și când ies matcele, ele se luptă între ele, până ce rămâne una stăpână.

Cu roitul artificial suntem siguri de roi, căci nu scăpăm nici unul și facem atâtea roi câți vrem, fără a slăbi stupii vechi.

Stupii bătrânești roesc câte de 2, 3 și chiar 4 ori. Nu-i bine să-i lăsăm să roiască de atâtea ori, căci se slăbește matca veche (stupul). Atunci im-

pedicăm roitul stricând botcele de matcă, rătăzând stupul (scoțând faguri din el), dând de lucru albinelor sau turnând roiul ieșit înapoi peste stupul de unde a eșit.

Când roii sunt slabi și mici îi unim câte 2,3 la un loc. Această lucrare se face seara, stropind roii cu sirop de miere și turnându-i unul peste altul.

Astăzi în locul stupilor bătrânești sunt stupi cu rame. Aceștia sunt foarte buni și inlesnesc albinele la lucru. Se cunosc multe feluri de stupi cu rame, dar cel mai bun și mai ușor de făcut este acel ce are forma unei lădițe. Ele vor fi arătate într'o altă cărțuție, mai pe larg.

Cercetatul și curățitul unui astfel de stup se face cu mare ușurință.

Stupii artificiali și-i poate face orice gospodar singur, căci nu-i cea mare socoteală. Dintr'un stup cu rame putem strânge într'un an bun 15—30 kgr. de miere.

E mare păcat pentru cine poate să se ocupe cu creșterea albinelor și nu le are la casa lui.

Înțepăturile albinelor ne supără, dar mierea ne îndulcește și ceara ne luminează. Cine nu poate suferi înțepăturile lor, umble la ele cu obrăzar. E bine să ne deprindem cu înțepăturile albinelor, căci ele ne ajută a înlătura înțepăturile pungii goale.

Sunt mai multe feluri de albine; unele sunt blânde, micuți și mai gălbioare; altele lungărețe, iuți, pară de foc și negricioase. Aceste din urmă însă sunt mai harnice și mai strângătoare.

Albinele culeg mierea de pe orice floare. Stuparul priceput însă le ajută, ca să nu-și piardă vremea să se ducă departe, și le seamănă în apropiere: hrișcă, fasole, mazăre, rapiță, bob ș. a. Lor le place mult mirosul de motocină (busuiocul albinelor); grădinuțele de flori și fructele coapte bine sunt tare mult cercetate de ele.

Vara pe secetă stupii se pot mută, pe vremea florilor, în poenile de prin păduri.

Mulți gospodari au scăpat de nevoi și necazuri prin albine.

Dela albine căpătăm și ceara din care se fac lumânările ce ard în biserică, la toate slujbele sfinte și dela Naștere până la moarte.

Ceara se scoate din faguri. Toate resturile de faguri, toate măturăturile din stupi și fagurii, se pun într'un ceaur la fiert, și când clocotește se toarnă tot amestecul într'o strecurătoare, de unde iese apa și ceara. Ca să scoatem toată ceara, punem țoșca cu boștină pe-o scândură și apoi cu un melesteu, apăsăm asupra ei de iese toată ceara. Ceara se strânge în sloi, iar hoștina se usucă și se strânge, căci e bună de legători, când e omul bolnav de șale și de scăldători la copii. Ceara se scoate din faguri și cu anume mașini, ce se găsesc la stupăriile mari.

Din mierea fagurilor înainte de a se scoate ceara din ei se face *miedul*, un fel de băutură, iar din mied se poate face și oțet.

Albinele au și ele mulțime de dușmani: vrăbiile și rândunelele le prind din zbor și le mănâncă; șoarecii, cari intră pe urdinișurile largi strică fagurii mănâcând mierea; broaștele le prind și le înghit, iar toamna au ca dușman fluturele cap de mort care le amețește printr'un bâzâit puternic și le mănâncă mierea. De acest musafir ca și de șoareci scăpăm micșorând urdinișurile.

Cel mai cumplit dușman al lor sunt însă *căselnițele*, un fel de fluturaș vânat, care trăește în priseci, și intrând în stup, albinele nu-i fac nimic și el leapădă ouăle pe unde apucă, de unde se nasc niște gogoșele mici albe, din care ies viermi și prăpădesc stupul. Când căselnițele au intrat în

stup, nu putem scăpa decât omorând stupul și curățindu-l cu cea mai mare băgare de seamă. Dacă nu vom lua repede măsuri, suntem amenințați a pierde toți stupii.

Albinele se fură unele pe altele, când tragem de seamă aceasta trebuie să luăm măsuri, căci altfel rămânem cu stupii goi. Când vedem că ele se fură, micșorăm urdinișurile. Viespele încă intră în stupi și fură mierea. Când observăm aceasta, trebuie căutate culcușurile lor și omorâte.

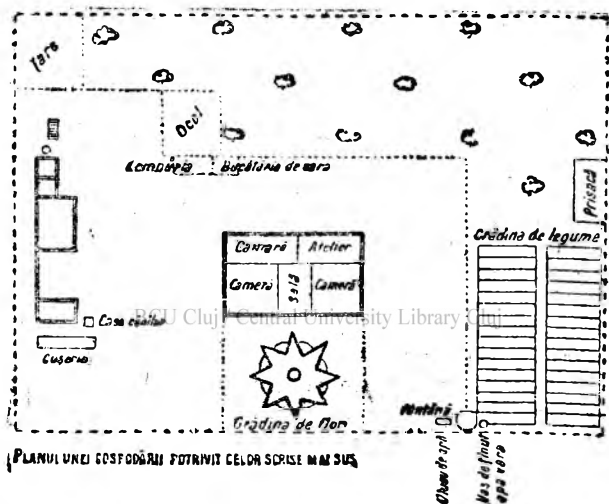
Creșteți albine, căci cu ele, ca și cu oile și vitele puteți alunga sărăcia din casă.

Râmnicul. Mulți gospodari au pe locul lor de casă câte un isvor. Acesta, cum am spus, e o avere. Pe lângă că acest isvor ne poate uda grădina de verdețuri, dar cu el ne putem face un *râmnic*, unde să ne înmulțim pești și să ne îndulcească casa. În râmnic putem crește crap, lin, caras, lipan și raci. Râmnicul se face așa: se sapă în locul potrivit o groapă dreptunghiulară lungă ca de 10—15 m., lată de 6—8 m. și adâncă de 1.20—2 m. Pământul se asvârle pe mal în dreapta și în stânga. Cine poate, căptușește pereții râmnicului cu piatră și cu scândură și când el e gata, să dea drumul apei din isvoraș sau pârâiaș. Când groapa se umple cu apă i se dă scurgere, așa fel că atâta apă câtă curge în râmnic pe atâta să se scurgă.

În urmă se aruncă în el pește viu. Din când în când se aruncă în râmnic fărături de mămăligă și de pâine. Râmnicul se îngrădește ca să nu intre acolo găște și rațe, care prăpădesc peștișorii, și vitele. Unii oameni aruncă în râmnic icre de feluri peștișori, ca să se înmulțească peștii. Pe partea unde apa se scurge se face un garduș, ca să nu se lase peștișorii la vale.

Când avem gust de mâncat pește, îl prindem

și ne prindem pofta. Când peștii sunt mari se prind și se vând. Din când in când râmnicul trebuie rânit, căci se mâlește. Iarna când apa îngheață, se fac răsufători, ca să nu piară peștii; pe-acolo îi se asvâră și fărâməturi, ca brană.

89-5

BIBLIOTECA SCRITORILOR ROMÂNI

Editura „CARTEA ROMANEASCA“

	Lei B.
Fillmon Nicolae, Ciocoi vechi și noi (sub presă).	—.—
— Idem, ediție de lux	30.—
Iosif O. St., A fost odată. Poveste în versuri	15.—
Ispirescu P., Legende sau Basmele Românilor, adunate din gura poporului.	20.—
— Povești, Lenende, Amintiri.	12.—
— Poveștile unchiașului sfânt	28.—
Maiorescu Titu, Critice vol. I (sub presă)	—.—
— Idem, vol. II (sub presă)	—.—
— Idem, vol. III (sub presă)	—.—
Negri C., Versuri, proză și scrisori — Cu un stu-	
Negruzzi C., Opere complete, vol. II — Poezii	30.—
— Idem, ediție de lux	40.—
— Idem, vol. III — Teatru.	30.—
— Idem, ediție de lux	40.—
Nicolescu N., Cârlova V. și Stamatii C., Proză și poezii	30.—
— diu de Em. Gârleanu	20.—
Odobescu Al. I., Opere complete, vol. III, studii istorice	30.—
— Idem, vol. III, ediție de lux	40.—
Pan Anton, Povestea vorbei (s. p.).	30.—
Sion G., Proză.	30.—
— Poezii	20.—
Vlahuță Al., Dan — Roman.	25.—
— File rupte	30.—
— În vâltoare	12.—
— Poezii 1880—1917, ediție nouă.	—.—
— Clipe de Liniște	30.—
— Dreptate	25.—
— Din durerile lumii	18.—
— La gura sobei	30.—
— Din goana vieții.	25.—
Zamfirescu Duiliu, Miriță — Poem eroic	10.—
— Pe Marea Neagră — Poezii.	10.—

Cereți Catalogul Cărților „Cartea Românească“

BIBLIOTECA SCRITORILOR ROMÂNI

Editura „CARTEA ROMANEASCA“

	Lei B.
Alecsandri V., Poezii, ediție nouă	30.—
— Unsere Krieger (Ostașii noștri), traducere de A. Altmann	4.—
— Die Blandusische Quelle (Fântâna Blanduziei), traducere de A. Altmann	7.50
Alexandrescu Gr., Versuri și Proză (sub presă).	30.—
Anghel D., Poezii	28.—
Asachi Gh., Nuvele istorice.	30.—
Bolinc Cesar, Meditații și poezii	30.—
Boliuțineanu D., Călătorii — vol. I.	30.—
— Idem, vol. II	30.—
— Idem, Proză.	30.—
Caragiale I. L., Opere complete. Teatru vol. I.	25.—
— Opere complete. Teatru vol. II.	25.—
— Momente, Schițe, Amintiri vol. I	—.—
— Idem, idem vol. II	—.—
— Nuvele, Povestiri.	25.—
Cerna P., Poezii.	20.—
Coșbuc G. Balade și Idile	25.—
— Fire de tort.	35.—
— Ziarul unui pierde-vară	20.—
— Cântece de vitejie	20.—
— Aeneis, traducere după Virgilius	20.—
— Sacontala, traducere după Calidasa	25.—
— Rasboiul nostru pentru neatârnare povestit pe înțelesul tuturor	25.—
— Povestea unei coroane de oțel	25.—
Creangă Ion, Opere complete, ed. VI (s. p.)	30.—
Demetrescu Traian, Nuvele și poezii	30.—
— Romane	9.—
Eliade Rădulescu I., Opere complete: vol. I și II Echilibru între antiteze, à 20 lei volumul	40.—
Eminescu M., Poezii	25.—
— Geniu Pustiu	25.—

Cereți Catalogul Cărților „Cartea Românească“

Seria B. „Sfaturi pentru gospodari“.

- No. 1. **Ingrîjirea păsărilor** de *C. S. Motaș*, Dacă s'ar socoti cîtă pagubă se aduc gospodinelor prin moartea păsărilor de curte, această cărțuție n'ar lipsi din nici o casă de gospodar.
2. **Despre tovărășii de Preot C. Dron**, ca leac împotriva speculei și a scumpetei.
3. **Despre scarlatină de Dr. I. Gheorghiu**, și alte boli care omoară pe copii, se dau sfaturi folositoare în această cărțuție.
4. **Livada de sâmburi** de *G. Gheorghiu*, cum poate să-și o fa a fiecare gospodar.
5. **În jurul casei** de *M. Lupescu*, acareturi; cum să-ți orânduiești te învață cărțuția aceasta.
6. **Casa de I. Simionescu**, Cum s'o faci și cum s'o ții, te învață cărțuția.
7. **Morcovul și alte legume** de *P. Roziade*, sau cum să le cultivi ca să culegi mult pe pământ puțin.
8. **Sifilisul** de *Dr. E. Gheorghiu*, este o boală care roade sănătatea celor în vîrstă ca și a copiilor.
9. **Temelul îmbunătățirii vitelor** de *Th. Chițoi*, stă în cunoașterea și îngrijirea lor.
10. **Votul obștesc** de *A. Gorovei*, e acum dreptul tuturor. Cum să-l îndeplinești te învață această cărțuție.
11. **Creșterea porcilor** de *A. Oescu*, e și ușoară, dar și grea. Boli sunt multe. Cărțuția îți arată leacurile și îngrijirile de dat.
12. **Viermii de mătasa** de *T. A. Bădăraș*, sunt o bogăție de care nu ținem seamă.
13. **Oftica sau tuberculoza** de *Dr. E. Gheorghiu*, este boala cea mai grozavă care ne amenință pe toți.
14. **Pelagra** de *Prof. V. Labeș*, de asemenea bîntuie la țară.
15. **Alegerca semînțelor** de *C. Lacrițianu*, este operația cea mai nelipsită pentru a căpăta rod bun.
16. **Creșterea păsărilor** de *Prof. C. Motaș*, interesează pe orice gospodină.
17. **Rătăcirile bolșeviste** de *Maior I. Mihai*, trebuiesc stărpite dintre noi.
18. **O stupină dintr'un roiu** de *N. Nicolaescu*, cine n'ar dori-o? Cum se poate ajunge, stă scris în cărțuție.
19. **Cum se întemeiază o vie** de *D. M. Cădere*; nu mai merge cu obiceiul vechiu; cum trebuie să se facă trebuie de știut.
20. **Răsadul și Plantele din răsad** de *V. Sadoveanu*, ne arată cum se reușește să se cultive legume primăvăraticе.
21. **Leluzia** de *Dr. E. Gheorghiu* ne arată cum trebuie să fie îngrijită femeia înainte de naștere și la naștere.
22. **Meșteșugul vopsitului cu burueni** de *Art. Gorovei*.
23. **Cum orbim** de *I. Glăvan*.
24. **Păstrarea cărnei de porc** de *G. Gheorghiu*.
25. **Calul** de *Prof. E. Udrischi*.
26. **Doctorul în casă** de *Dr. O. Apostol*.
27. **Cum trebuie să ne hrănim** de *E. Severin*.
28. **Lămurirea legii dărilor** de *Iuliu Pascu*.
29. **Beția** de *Dr. Emil Gheorghiu*.

- No. 30. **Lămurirea Constituției de Artur Gorovei.**
 „ 31. **Boale parazitare la animale cari trec la om de C. Motăș.**
 „ 32. **Folosințe neocotite în gospodărie de I. Simionescu.**
 „ 33. **Mama și copilul, de Dr. Manicatide.**
 „ 34. **Indrumări spre sănătate, de Dr. Bordea.**
 „ 35. **Cum să ne îngrijim, de Dr. Bordea.**

Seria C. „Din lumea largă“.

- No. 1. **Ucraina de G. Năstase, este țara din spre răsăritul nostru.**
 „ 2. **Cehoslovacia de I. Simionescu, este țara dar tot vecină nouă, care a dovedit închegarea ei prin muncă și hărnicie.**
 „ 3. **Munții apusenii de M. David, ne sunt scumpi. În ținutul lor trăesc Moții vestiți.**
 „ 4. **Finlanda de I. Simionescu, este o țară minunată, căci oamenii au făcut minuni de muncă.**
 „ 5. **Bucovina de I. Simionescu, «veselă grădină», este descrisă cu tot ce are.**
 „ 6. **Basarabia de G. Năstase, ne era puțin cunoscută deși dragă. E datoria fiecăruia să cetească această cărțuție.**
 „ 7. **Dobrogea de C. Brătescu, Bulgarii zic că e a lor; cât neadevăr ține această spusă, se poate vedea din cărțuția pomenită.**
 „ 8. **În spre polul sud de I. Simionescu, Muncă și jertfă omenească s'a cheltuit pentru a cunoaște această parte de pământ.**
 „ 9. **Olanda de Ap. D. Culea, e țara muncii și a minunilor pe care ea le aduce.**
 „ 10. **Vlăța în adâncul mărilor de C. Motăș, era până acum o taină.**
 „ 11-12. **A. Saguna de I. Lușas.**
 „ 13. **Către Everest de I. Simionescu.**
 „ 14. **Românii de peste Nistru de V. Harea.**
 „ 15. **Ardealul de I. Simionescu.**
 „ 16. **Lituania, de G. Năstase.**
 „ 17. **Câmpul Transilvaniei, de Ion Popa Câmpianu.**

Seria D. „Știință aplicată“.

- No. 1. **Fabricarea săpunului de A. Schorr, este ușoară. Fiecare gospodină poate să o săvârșească. Cum? Cărțuția îi arată.**
 „ 2. **Motorul Diesel de Ing. Casseti, este astăzi întrebuițat pretutindeni.**
 „ 3. **Industria parfumului de E. Severin.**
 „ 4-5. **Aerul lichid de Ilie Matei.**
 „ 6. **Industria azotului de L. Caton.**

Toate aceste cărțuții se pot strânge și în volumașe, fiind paginate în acest scop. Se pot face și abonamente.

În fiecare săptămână va apare câte un număr ce cuprinde 32 pagini și se vinde cu 3 lei.

Se pot face abonamente pentru 20 numere, trimițind 50 lei prin mandat poștal la Societatea „CARTEA ROMĂNEASCĂ” — București, Bulevardul Academiei, 3.

De vânzare la toate librăriile și depozitari de gazete din țară.